

23. 8. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Obrana v případě nezákonného prodeje obchodního podílu v exekuční dražbě

V rozsudku sp. zn. 8 Cmo 42/2022, ze dne 16. 6. 2022 se Vrchní soud v Olomouci zabýval otázkou, jaký procesní prostředek obrany má společnost a povinný (bývalý společník) v případě, že třetí osoba stojící mimo společnost v exekuční dražbě vydraží omezeně převoditelný obchodní podíl, aniž by valná hromada společnosti k tomuto úkonu udělila souhlas. Jak soud prvního stupně, tak i odvolací soud svorně dospěly k závěru, že takovým prostředkem ochrany je určovací žaloba.

Je tomu tak proto, že v případě udělení příklepu při prodeji movitých věcí v dražbě (tj. včetně obchodního podílu), jde o tzv. jiný úkon exekutora než rozhodnutí, (na rozdíl od usnesení o příklepu při prodeji nemovitých věcí dle § 336j odst. 3 OSŘ) a nelze proti němu podat odvolání a jiný účinný procesní prostředek ochrany práva se nenabízí. V podrobnostech viz níže.

Řízení před soudem prvního stupně

Soud prvního stupně rozsudkem určil, že žalovaný nenabyl v dražbě soudního exekutora podíl o velikosti 17% ve společnosti, že žalovaný není společníkem společnosti a že žalobce b) (povinný) je společníkem společnosti s výší podílu 17%.

V odůvodnění uvedl, že žalobkyně a) (společnost) se domáhala určení svého společníka. V žalobě tvrdila, že soudní exekutor vydal dražební vyhlášku, podle níž předmětem dražby měl být podíl povinného - žalobce b) o velikosti 17% v žalobkyni a). Z vyhlášky bylo patrné, že obchodní podíl povinného byl omezeně převoditelný, avšak přes tuto skutečnost soudní exekutor realizoval dražbu podílu a udělil příklep osobě (žalovanému), která neprokázala, že splňuje požadavky stanovené zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami pro nabytí podílu, nepožádal-li žalovaný valnou hromadu o souhlas s nabytím podílu.

Dle žalobkyně a) žalovaný podíl ve společnosti nenabyl, jelikož postup exekutora byl v rozporu se zákonem, proto je žalobce b) stále jejím společníkem. Žalobkyně a) dle svého názoru nemá k dispozici jiný prostředek právní ochrany, než žalobu o určení společníka.

Žalovaný se bránil tím, že v současnosti je zapsaným společníkem i nadále žalobce b), a že nevěděl a ani nemohl vědět o omezení převoditelnosti podílu žalobce, když do sbírky listin nebyla změna společenské smlouvy společností založena. Dle názoru žalovaného došlo ze strany žalobkyně k úmyslnému nevložení znění změny zakladatelské listiny do obchodního rejstříku, což nemůže jít k jeho tíži.

Soud konstatoval, že v posuzovaném případě má za to, že je zde dán naléhavý právní zájem žalobce a) na určení, kdo je společníkem společnosti. Je to právě společnost, která musí mít najisto postaveno, kdo je jejím společníkem, kdo má být zapsán v seznamu společníků, kdo má být zván na valné hromady apod. Bylo prokázáno, že dražba, jejímž předmětem byl 17% podíl povinného ve společnosti, nebyla provedena v souladu se zákonem, když z dražební vyhlášky jednoznačně vyplývalo (soudní exekutor tak o tom věděl), že obchodní podíl je omezeně převoditelný na osobu stojící mimo společníky společnosti, je-li k tomu vyžadován souhlas valné hromady.

Dražba se proto neměla uskutečnit. Je sice pravdou, že ve sbírce listin notářský zápis o změně společenské smlouvy založen nebyl, avšak v dražební vyhlášce bylo omezení převoditelnosti obchodního podílu vyznačeno a pro věc není podstatné, kde mohl získat soudní exekutor informaci o omezení převoditelnosti obchodního podílu.

Žalobci se svou žalobou nedomáhali určení neplatnosti dražby realizované soudním exekutorem v rámci výkonu rozhodnutí ani jednotlivé akty exekutora nenapadali. Tudíž žádný z uplatněných nároků právě z těchto důvodů nebyl žalobou na vyslovení neplatnosti dražby.

Žalobci podali žalobu na určení, kdo je společníkem společnosti, pokud by tato žaloba nebyla podána, nebylo by jisté, kdo je společníkem této společnosti. Podle názoru soudu není možný jiný prostředek právní ochrany, než žaloba na určení společníka, přičemž žalobkyně a) prokázala naléhavý právní zájem na jejím podání. Soud odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1759/2008 ohledně naléhavého právního zájmu žalobce a na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. PL. ÚS 21/96, k otázce nalezení spravedlivého řešení soudem v případě, že by zde byla mezera v zákoně, což lze aplikovat i na tento případ, a nepřisvědčil námitce nedostatku naléhavého právního zájmu žalovaného založené na tvrzení, že povinný je v obchodním rejstříku zapsán jako společník společnosti s obchodním podílem 17 %, a to s ohledem na skutečnost, že žalovaný zpochybňuje tvrzení společnosti o neplatné dražbě a víceméně se cítí být společníkem. Proto soud určil, že žalovaný nenabyl v dražbě předmětný obchodní podíl, že žalovaný není společníkem žalobkyně a) a že jím je povinný (žalobce b), a to s výší podílu 17 %.

Odvolací řízení

Se zřetelem k odvolacím námitkám, provedl odvolací soud důkaz usnesením soudního exekutora, z něhož zjistil, že jím bylo rozhodnuto o provedení exekuce postižením jiných majetkových práv povinného, a to obchodního podílu ve společnosti. Tímto usnesením bylo současně povinnému zakázáno převádět jeho obchodní podíl ve společnosti nebo ho zatěžovat a příslušnému orgánu společnosti bylo zakázáno udělit „povinného“ k převodu nebo zatížení souhlas, je-li ho potřeba. Dále bylo v usnesení uvedeno: „Je-podíl omezeně převoditelný, udělí se v dražbě příklep tomu, kdo prokáže, že splňuje požadavky stanovené zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami pro nabytí podílu.“

Podle ust. § 320ab odst. 5 OSŘ v dražbě lze prodat i podíl, který je omezeně převoditelný. V takovém případě může být příklep udělen jen tomu, kdo před dražbou prokáže, že splňuje požadavky stanovené zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami pro nabytí podílu.

Podle ust. § 320ab odst. 8 OSŘ nepodaří-li se prodat podíl ani v opakované dražbě nebo není-li podíl převoditelný, postihuje výkon rozhodnutí pohledávku z práva na vypořádání. Účast povinného ve společnosti s ručením omezeným a v družstvu a účast komanditisty v komanditní společnosti zaniká doručením vyrozumění o neúspěšné opakované dražbě společnosti s ručením omezeným, družstvu nebo komanditní společnosti. Na výkon rozhodnutí postihující pohledávku povinného z práva na vypořádání se použijí obdobně ustanovení § 312 odst. 3 a § 313 až 316 a § 317 odst. 3.

Jak správně uvedl soud prvního stupně, v případě předmětné dražby obchodního podílu se jednalo o dražbu obchodního podílu omezeně převoditelného, což bylo uvedeno soudním exekutorem rovněž v dražební vyhlášce, a proto v souladu s § 320ab odst. 5 OSŘ mohl být příklep udělen jen tomu, kdo před dražbou prokáže, že splňuje požadavky stanovené zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami pro nabytí podílu (tomu odpovídal i bod IV a poučení obsažené dražební vyhlášce). Žalovaný takovýto souhlas soudnímu exekutorovi nepředložil, ačkoliv si této povinnosti musel být vědom minimálně z dražební vyhlášky. I přesto soudní exekutor žalovanému dražený obchodní podíl

„příklepl“.

V řízení tak bylo jednoznačně prokázáno, že při dražbě označeného obchodního podílu neměl být soudním exekutorem udělen příklep žalovanému, a pokud k tomu došlo, stalo se tak v příkrém rozporu se zákonem.

Zbývá tedy posoudit důsledky této zjevné nezákonnosti, a zda nárok o ní opřený byl uplatněn v souladu s procesními předpisy.

Z provedeného dokazování a ze skutkových zjištění učiněných soudem prvního stupně jednoznačně vyplývá, že v případě předmětné dražby obchodního podílu bylo postupováno dle OSŘ a EŘ, a nikoliv podle zákona č. [26/2000](#) Sb., o veřejných dražbách (dále jen VD), což znamená, že nebylo možno aplikovat ust. § 48 odst. 3 VD a domáhat se vyslovení neplatnosti dražby. Takovýto závěr ostatně vyplývá i z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 1361/2009, podle něhož provádění exekuce, resp. soudního výkonu rozhodnutí prodejem nemovitých věcí formou dražby a dražbu realizovanou podle zákona č. [26/2000](#) Sb., o veřejných dražbách, nelze ztotožňovat, neboť jde o rozdílné instituty, při nichž dochází ke zpeněžení nemovitostí a uspokojení pohledávky věřitele. Jinými slovy, ustanovení OSŘ a EŘ jsou pro aplikaci VD nepoužitelná a naopak. V tomto směru je odvolací námitka žalovaného, dle které měli žalobci jinou možnost obrany v této věci, a to právě žalobu na neplatnost dražby dle § 48 odst. 3 VD, nedůvodná.

V případě výkonu rozhodnutí prodejem věcí je nutno rozlišovat, zda se jedná o prodej věcí movitých či nemovitých. V této věci se jednalo o výkon rozhodnutí prodejem věci movité (konkrétně obchodního podílu dle § 320ab OSŘ), při kterém dochází k nabytí vlastnického práva k dražené věci jiným úkonem soudu (soudního exekutora) – tj. příklepem a současným zaplacením nejvyššího podání bez zbytečného odkladu (viz § 329 odst. 3 OSŘ). O udělení příklepu se tak nevyhotovuje žádné rozhodnutí. Oproti tomu v případě výkonu rozhodnutí prodejem nemovitých věcí se o udělení příklepu vyhotovuje usnesení, které se doručuje i povinnému, a je proti němu možné podat odvolání (viz § 336k OSŘ).

Odvolacímu soudu je známa judikatura, na kterou žalovaný odkazoval, stran neúspěšnosti určovací žaloby v případě nabytí vlastnického práva příklepem k nemovitosti (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 520/2017, podle něhož je rovněž vždy nezbytné přihlídnout /konkrétně/ k procesní situaci dané věci), stejně jako k movité věci, jejímž vlastníkem povinný nebyl (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1229/2003 a Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 141/04). Podle těchto rozhodnutí přechod vlastnického práva příklepem (a zaplacením nejvyššího podání) představuje originární způsob nabytí vlastnictví v soudní dražbě založený na principu ochrany třetích osob, především dobrověrného vydražitele.

V této věci však z výše uvedeného vyplývá, že žalovaný nemohl být v dobré víře, že příklepem a zaplacením nejvyššího podání obchodní podíl nabývá v souladu se zákonem, musel-li vědět (především z dražební vyhlášky), že příklep může být udělen pouze tomu, komu valná hromada žalobkyně a) k tomu udělí souhlas, a ten žalovaný neměl.

Nebyl-li udělen orgánem žalované a) souhlas se změnou vlastnického práva k označenému obchodnímu podílu (tato skutečnost nebyla v řízení sporná), pak jak soudnímu exekutorovi, tak i vydražiteli muselo být (bylo) známo, že v nařízené dražbě nemůže být obchodní podíl dražen, resp. nemůže dojít k originárnímu nabytí vlastnického práva k draženému obchodnímu podílu v souladu se zákonem. Pokud byl přesto příklep udělen, došlo s vědomím důsledků příklepu k porušení práva (k němuž by bez jejich cílené kooperace nemohlo dojít), které z tohoto důvodu lze považovat za zneužití práva, jemuž nemůže být podle názoru odvolacího soudu ve smyslu ust. § 2 OSŘ poskytnuta soudní ochrana.

Z citované judikatury současně vyplývá, že žaloba na určení vlastnického práva není přípustná tam, kde v exekučním řízení existuje jiná obrana. Jak je zmíněno výše, v případě výkonu rozhodnutí prodejem nemovitých věcí procesní předpis (viz § 336k OSŘ) připouští možnost odvolání proti usnesení o udělení příklepu. Takovéto usnesení se však v případě prodeje movitých věcí v dražbě nevyhotovuje, a tudíž zde není možnost řádného opravného prostředku - odvolání. V případě dražby věcí, které nejsou ve vlastnictví povinného, je dána možnost podat vylučovací žalobu dle § 267 OSŘ, kterou však může podat toliko třetí osoba (stejně jako žalobu z lepšího práva) a nikoliv povinný. O tento případ však v této věci nejde, tedy ani tuto obranu nebylo možno použít. Jak je rovněž uvedeno výše, nemá povinný při dražbě dle § 320ab OSŘ možnost žaloby na neplatnost dražby (podobně jako dle § 48 odst. 3 VD).

Odvolací soud se brání myšlence, že by povinný neměl mít vůbec žádnou (procesní) možnost obrany proti nezákonné (zjevně zneužitě) dražbě obchodního podílu dle § 320ab OSŘ (tím spíše, jestliže zákon - § 320ab odst. 8 OSŘ - počítá s tím, že omezeně převoditelný podíl nepůjde vydražít, a pro tento případ umožňuje postihnout pohledávku z práva na vypořádání tohoto podílu, tedy soudnímu exekutorovi umožňuje za popsané situace pokračovat v exekuci), a má zato, že není-li pro takový případ výslovně připuštěná obrana v části šesté OSŘ, může se povinný bránit žalobou na určení vlastnického práva k obchodnímu podílu, resp. určení, že je společníkem společnosti. Odkaz soudu prvního stupně na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 21/96 považuje odvolací soud v tomto směru za příléhavý.

Protože společnost, o jejíž obchodní podíl se jedná, také potřebuje mít na jisto postaveno (pro plnění svých povinností ve vztahu ke společníkům ať již z pohledu evidence skutečných majitelů či chodu společnosti), kdo je jejím společníkem, má podle názoru odvolacího soudu právní zájem na požadovaném určení; ostatně právě ji ustanovení § 320ab odst. 8 OSŘ chrání tím, že (jako v tomto případě) bez jejího souhlasu nemůže prostřednictvím dražby do společnosti vstoupit třetí osoba. Jako prostředek prosazení této ochrany považuje odvolací soud určovací žalobu, neboť jinou možnost soudní ochrany svého soukromého práva, které bylo porušeno (viz § 3 OSŘ), společnost nemá.

Tomuto závěru odpovídá i odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 27 Cdo 2066/2017, v němž dovolací soud mimo jiné uvedl, že má-li dovolatelka za to, že se navrhovatel nemohl stát společníkem, neboť exekutor při dražbě podílu pochybil, když v rozporu s ustanovením § 320ab odst. 5 OSŘ udělil příklep osobě, která neprokázala, že splnila požadavky stanovené společenskou smlouvou pro nabytí podílu (souhlas valné hromady), nezbyvá jí, než tuto spornou otázku vyřešit ve sporném řízení o určení, kdo je společníkem.

JUDr. Vladimír Janošek,
advokát

trvale spolupracující s

Plzeňská 3350/18
150 00 Praha 5 - Smíchov

Tel.: +420 731 773 563
e-mail: janosek@arws.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověrování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)